

Kaustisen kulttuurikasvatussuunnitelma 2022

Kulttuurikasvatussuunnitelma eli lyhyemmin KOPS

Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää ja tukee kulttuurin ja taiteen tekemistä, kokemista, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä. Se edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa tietoa asuinkunnan historiasta, käytännöistä ja kulttuuriperinnöstä, merkkihenkilöistä ja jo olemassa olevasta kulttuuritarjonnasta antaen osallistujille mahdollisuuden avartaa maailmankatsomustaan sekä käyttää älyään ja luovuuttaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelma perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta. Kulttuurikasvatussuunnitelma on vuosittain toistuva, etukäteen budjetoitu ja selkeillä sopimuksilla aikaansaatu kokonaisuus, jossa eri ikäryhmille taataan halutunlainen taide- ja kulttuurikasvatus. KOPS:n parissa toimivat kunkin taiteenalan ammattilaiset sekä kulttuurikasvattajat. Laatu on kaiken ytimessä. Suunnitelmien kokonaisuudet linkittyvät kunnan opetussuunnitelmaan.

Tämä suunnitelma on ensimmäisen toteutusvuoden raakaversio, sitä arvioidaan lukuvuosittain ja muokataan koulujen lukuvuosien toteutukseen sopivaksi.

Kaustisen lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelman lähtökohdat ja tavoitteet

1) Yhdenvertaisuus

Sivistyslautakunnan hyväksymä ja talousarviossa vuosittain huomioitu KOPS on jokaisen kunnan lapsen ja nuoren saavuttava suunnitelma. Tällöin perheen asuinpaikka, varallisuus tai mielenkiinnon kohteet eivät vaikuta siihen, pääseekö lapsi osaksi taide- ja kulttuurituokioita.

2) Saavutettavuus

Pienessä kunnassa KOPS takaa sen, että kulttuuri on läsnä varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten arjessa ja kulttuuriesitykset ja -toiminta sekä ammattitaiteilijoiden ja kulttuurikasvattajien vierailut eivät jää suurten paikkakuntien asukkaiden yksinoikeudeksi.

3) Kunnan elinvoimaisuus, hyvinvointi, yhteisöllisyys ja työllistävä vaikutus

Ennalta suunniteltu ja talouden osalta resurssointi, strategiaan asti ulottuva kulttuurikasvatussuunnitelma on kunnan elinvoimaisuudelle eduksi. Se tuottaa hyvinvointia ja osoittaa, että kulttuuria ja taidetta arvostetaan kunnassa ja näiden kulttuurialojen monipuolinen sekä kerrannainen vaikutus sekä ihmisten hyvinvointiin että työllistymiseen ymmärretään.

KOPS-työssä alueen omat taiteilijat ja taidelaitokset saavat vuosittain lisätyötä ja alueen lapset, nuoret ja muut asukkaat oppivat tietämään, mitä kulttuuritoimintaa ja -tarjontaa oman kunnan alueella on. Yhteisöllinen vaikutus on suuri, jos mukana ovat niin paikalliset yritykset kuin taiteilijat, koulut oppilaitokset ja päiväkodit, galleriat, mahdollisesti myös palveluyksiköt. Kulttuurikasvatus on koko kunnan yhteinen asia.

4) Sykkivä, soiva Kaustinen!

Kuntastrategian arvoja ovat mm. yhteisöllisyys ja turvallisuus sekä luovuus ja rohkeus. Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisella tuetaan erityisesti näiden arvojen toteutumista

kuntalaisen arjessa. Ne näkyvät paikallisessa, vahvana elävässä ja omaleimaisessa kulttuuriperinnössämme.

5) Lasten tunnetaitojen kehittyminen ja laaja-alainen maailmankatsomus

Kulttuurin ja taiteen kautta on mahdollista käsitellä mitä tahansa asiaa tavalla, joka jättää ihmiseen pysyviä positiivisia muistijälkiä. Oman luovuuden käyttäminen ja heittäytyminen uuteen auttaa positiivisen minäkuvan kehittämisessä ja onnistumisen kokemusten saaminen kehittää itsetuntoa. Kulttuurin ja taiteen harrastaminen vaikuttaa positiivisesti ihmisen käyttäytymiseen, kaveritaitoihin ja avartaa maailmankatsomusta.

Tavoitteena on, että lapsista kasvaa esiintymistaitoisia ja monipuolisesti ajattelevia, toiset ihmiset huomioonottavia nuoria.

Kulttuurikasvatuksen toteuttaminen

PERUSTASO

- työpajoissa ja käyntikohteissa ikäryhmittäin pääsee tekemään paljon itse ja tutustumaan kattavasti eri taiteenaloihin

VARHAISKASVATUS

Yleistä varhaiskasvatuksessa

Kaikessa taiteenaloihin liittyvässä toiminnassa huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelman kohta "kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu" toteuttaen sitä lapsi aktiivisena toimijana. Kulttuuriseen osaamiseen kuuluu lapsen ikätason mukainen tutustuminen oman kunnan taiteilijoihin, rakennuksiin, näyttelytoimintaan tai luonnonympäristöihin. Taiteen tekeminen tukee vuorovaikutusta ja ilmaisua sekä vahvistaa lapsen näkemystä itsestään luovana ja onnistuvana yksilönä.

Kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille toteutetaan

- vuodenvierailuksi kuuluvat juhlat ja niihin osallistuminen
- satutuokiot kirjastossa
- osallistuminen esittävän taiteen esityksiin
- retket lähiluontoon

0-3 -vuotiaat Rytmikyly/ Värikyly

Vuorovuosin toteutettavissa työpajoissa pienimmät lapset pääsevät soittamaan lorujen tahdissa erilaisia rytmejä tai maalaamaan niitä paperille. Kokonaisuus kiinnitetään ravien maailmaan ja hevosrytmeihin (käynti, ravi, laukka, neli) kaustislaisen raviurheilun kunniaksi.

*4-vuotiaat Tanssi

Tutustutaan kunkin päiväkodin lähellä oleviin (tai netistä löytyviin) kaustislaisiin muistomerkkeihin ja patsaisiin, kuten viulupatsaaseen ja musiikkimonumenttiin. Tanssityöpajassa päiväkodilla tehdään oma koreografia, jossa patsaat ja muistomerkit lähtevätkin liikkumaan ja elämään.

*5-vuotiaat kokeilueskarit ja muut 5-vuotiaat Arkkitehtuuri ja Sirkus

Tutustutaan Kaustisen kirkkoon ja sen ympäristön taideteoksiin, kuten kirkonrakentajien muistomerkkiin. Puhutaan myös Kuorikosken kirkonrakentajasuvusta ja etsitään kuvia kirkoista, joita he ovat rakentaneet.

Sirkustyöpajassa rakennetaan lapsista ja sirkusvälineistä erilaisia isoja kokonaisuuksia.

*6-vuotiaat eskarit Kädentaidot ja perinnetieto

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Retki Pauanteelle. Tutustuminen kallioiden luontoon ja Pauanteen mytologiaan. Talo rakennettiin aikanaan perinteisesti käsityönä kansanparantajien kokoontumistilaksi, mutta mitä kaikkea kansanparannukseen kuuluu? Mitä on jäsenkorjaus, tai mitä tarkoittaa kuppaus?

Kädentaitojen työpajassa tutustutaan haluttuun vanhan ajan tekniikkaan tai työtapaan (esim. huovutus, savityöt, keramiikka, tuohityöt, punonta jne).

PERUSOPETUS

Yleistä perusopetuksessa

- vuodenvuorokierroon kuuluvat juhlat ja niihin osallistuminen
- osallistuminen esittävän taiteen esityksiin
- osallistuminen taiteiden päivän tapahtumiin
- kirjastoyhteistyö ja kirjavinkkaukset

Alakoulu

Jos koululla on yhdysluokat, kokonaisuudet toteutetaan niin että koko yhdysluokka osallistuu aina vuorovuosiin samaan tekemiseen.

*1.lk Sanataide

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan S3 Tekstien tuottaminen

Kirjastoyhteistyö ja tutustuminen kirjastoon. Kaustisen koriaa kieltä -murre-sanastoon tutustuminen sekä siihen liittyvä peli (lapsille sopivia sanontoja ja arvoituksia sekä lasten elämään liittyviä murre-sanoja).

*2.lk Paikallisperinne

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Tutustuminen Puumalan kylän Lautamiehen taloon sekä Kaustisen Pelimannitaloon. Koululla Soiva ja tanssiva hääperinne -kokonaisuus vie osallistujat vanhoihin keskipohjalaisiin häihin, missä perinnettä esitellään soiton, tanssin ja laulun siivittämänä. (Lykky)

Osallistuminen mahdollisuuksien mukaan Kaustisen kansanmusiikkijuhliin osana Näppäriorkesteria. Luokka opettelee keväällä ainakin muutaman kesän ohjelmistossa olevan laulun, jota pääsee Näppärien keikoille esittämään. (Lykky)

*3.lk Valokuvaus

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan S1 Omat kuvakulttuurit

Retki Pöökallion luolille. Valokuvaustyöpajassa koululla ennen retkeä mietitään, miten otetaan hyviä valokuvia, joissa on erilaisia tulokulmia aiheeseen, ja luolilla koitetaan toteuttaa saatua oppia. Kuvat viedään esille esim. kirjaston näyttelytilaan.

*4.lk Elokuvaskasvatusta ja suhde taiteeseen

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Retki Kansantaiteenkeskukseen ja pihalla olevaan taidepuistoon, jossa tutustumaan myös ITE-taiteen käsitteeseen. Kallion sisällä jokainen tekee kädenjälkensä kallioseinämään.

Elokuvakasvatuksen osiossa mietitään ihmisen suhdetta taiteeseen ja siihen, miten kauan sitä ihminen on jo tehnyt. Miksi taide on niin tärkeää, ja miten sillä voi vaikuttaa muihin ihmisiin tai yhteiskuntaan?

*5.lk Musiikki

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Koko päivän musiikkiretki Pelimannitaloon, Kansantaiteenkeskukseen ja Friitin mökkiin Järvelässä. Työpajassa Pelimannitalolla tutustutaan Unescon Ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnon luetteloon vuonna 2021 päässeeseen kaustislaiseen viulunsoittoon sekä suuriin pelimannipersooniin, kuten esimerkiksi Wiljami Niittykoskeen ja Konsta Jylhään. Lisäksi kokeillaan eteläafrikkalaisia marimboja ja tutustutaan Kansantaiteenkeskuksen kansansoitinmuseoon (Lykky).

*6.lk Kuvataide/Kuvanveisto

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Taiteiden maailmat

Retki Kraatariin, paikalliseen entiseen käsityöläisperheen museotaloon. Tutustutaan Wirkkalan taidesukuun (ainakin Ilmari, Tauno ja Tapio Wirkkalaan) sekä heidän tuotantoonsa kuten patsaisiin ja lasitöihin, sekä Veikko Vionojan ja Vilho Kessunmaan taiteeseen ja mahdollisuuksien mukaan Kokkolan K.H. Renlundin museoon. Kokonaisuuteen kuuluu myös virtuaalikerros Ateneumiin etukäteis- ja jälkitehtävineen.

Yläkoulu

*7.lk Mediataide

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan L5, Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käynti Kaustisen kotiseutumuseossa sekä tutustuminen esimerkiksi Kreetta Haapasalon patsaaseen. Mediataiteen työpajassa mietitään millainen olisi esiintyvän taitelijan ja 11 lapsen äidin Kreetta Haapasalon somekanava, jos hän yhä eläisi.

*8.lk

Taidetestaajat

Kaustisen kansanmusiikkijuhlien valmisteluihin tutustuminen esim. tietyn viikon aikana kevätlukukaudella. Opitaan ymmärtämään, miten isoa festivaalia rakennetaan (Lykky, festivaaliorganisaatioyhteistyö).

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan S3 Tekstien tuottaminen

Tutustutaan kirjailija ja toimittaja Algot Untolaan, joka kuvasi kansankulttuuria tarinoissaan. Etsitään kirjastosta muutama Untolan kirja - tämä ei ole helppoa, sillä hän ei kirjoittanut omalla nimellään! Sanataiteen työpajassa seikkailulle lähtevät Untolan lukuisat eri kirjailijanimet Maiju Lassila, Irmari Rantamala, Väinö Stenberg, J. I. Vatanen, Liisan-Antti ja Jussi Porilainen.

*9.lk Luova työ ammattina

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Alueella vaikuttava taiteilija tekee koululaisten kanssa yhteisen projektin. Projektin aikana oppilaat tutkivat omaa kulttuuri-identiteettiään, juuriaan sekä havainnoivat omaa elinpiiriään sekä sen kulttuuripiirteitä. Tuloksena voi olla mitä tahansa ympäristötaideteoksista musiikkiin, kirjallisiin tuotoksiin tai draamaan. Lisäksi projektin aikana koululaiset tutustuvat taiteilijan työhön ja työmahdollisuuksiin Keski-Pohjanmaalla. (Lykky)

LUKIO

Ohessa on kolme erilaista kulttuurikasvatuskokonaisuutta, joita voi toteuttaa lukiossa.

1.Ympäristökasvatus

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Retki haluttuun luontokohteeseen. Ympäristökasvatuksen kokonaisuudessa keskitytään taiteen tekemiseen ekologisista menetelmin ja niin, että myös ympäristö voisi hyötyä siitä. Millaista on esimerkiksi maailmalla tällä hetkellä päätään nostava ympäristötaide? Miksi taiteilijoita kannattaa palkata mukaan vaikkapa laajentaen asemakaava-suunnittelua?

2.Kulttuuriyrittäjyys

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Työelämävalmiudet

Millaista on olla kulttuuriyrittäjä Pohjanmaalla 2020-luvun Suomessa? Tutustutaan paikallisiin kulttuuriyrityksiin. Millaisia tuotteita pienetkin kulttuuriyrittäjät ovat saaneet brändättyä maailmalla?

3. Ruokakulttuuri

- liittyy opetussuunnitelman kohtaan Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan kulttuuriperintöön eri alueiden ruokien kautta. Miten perinneruoat ovat syntyneet ja miten globaalista ilmiöstä on kyse? Käydään kaustislaista ruokakulttuuria läpi esim. Marttojen avulla. Valmistetaan perinneateria ryhmälle ja ryhmän lähipiirille.

KAKKOSTASO

- toiminta, eli esittävän taiteen kokonaisuudet, jotka eivät mene enää ikäryhmäjaon mukaan vaan ovat useimmiten tarjolla kaikille
- budjetoidaan erikseen sen mukaan, onko kunnalla esimerkiksi sopimus Konserttikeskuksen, Lykyn ja/tai jonkun muun esittävän taiteen toimijan kanssa
- valmiita kokonaisuuksia kakkostasosta ei voi kirjoittaa auki samalla lailla kuin perustasolla, sillä ohjelmistot vaihtuvat vuosittain, samoin kuin kierteellä olevat esittävän taiteen tuottajat.
- kakkostasoa budjetoidaan suunnitelmatasolla ja vierailut sekä muut tapahtumat suunnitellaan vuosittain

Kaustisella vakiintuneita käytäntöjä/esiintyjiä esittävän taiteen puolella ovat

- Kaustisen kamarimusiikkiviikon konsertit
- Taiteen päivän esitykset
- Tallari
- Näppäritoiminta
- Kaustisen nuorisoseuran kansantanssiryhmien esitykset
- Ite-taiteen näkyminen ympäristössä
- Lasten elokuvaviikon näytökset
- Kaustisen musiikkilukion ohjelmistot
- Lastenkulttuurikeskus Lykky